

Komitean kokous

Aika

25.1.2021 klo 9:00–12:00

Kokous pidetään Teams-yhteyksillä

Osallistujat

Pasi Moisio, puheenjohtaja (x)

Kirsi Varhila, sosiaali- ja terveysministeriö, 1. varapuheenjohtaja (-)

Heli Backman, sosiaali- ja terveysministeriö, 2. varapuheenjohtaja (x)

Liisa Siika-aho, sosiaali- ja terveysministeriö, 3. varapuheenjohtaja (x)

Jäsenet:

Tarja Filatov, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Matias Mäkynen, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä

Riikka Slunga-Poutsalo, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Riikka Purra, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä

Juhana Vartiainen, Kokoomuksen eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Elina Lepomäki, Kokoomuksen eduskuntaryhmä

Anu Vehviläinen, Keskustan eduskuntaryhmä (-)

- varajäsen Pekka Aittakumpu, Keskustan eduskuntaryhmä (x)

Bella Forsgrén, Vihreä eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Noora Koponen, Vihreä eduskuntaryhmä

Anna Kontula, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Paavo Arhinmäki, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä

Anders Norrback, Ruotsalainen eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Veronica Rehn-Kivi, Ruotsalainen eduskuntaryhmä

Sari Essayah, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Antero Laukkanen, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä

Harry Harkimo, Liike Nyt -eduskuntaryhmä (-)

Pysyvät asiantuntijat:

Marjaana Maisonlahti, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Raimo Antila, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Mikko Horko, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Hannu Ijäs, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Essi Rentola, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Eveliina Pöyhönen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Ulla Härmäläinen, valtiovarainministeriö (x)

Kimmo Ruth, työ- ja elinkeinoministeriö (x)

Virpi Hiltunen, opetus- ja kulttuuriministeriö (x)

Susanna Siitonen, oikeusministeriö (x)

Tommi Laanti, ympäristöministeriö (x)

Outi Antila, Kansaneläkelaitos (x)

Antti Koivula, Työterveyslaitos (x)

Heikki Hiilamo, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (x)

Jaakko Kiander, Eläketurvakeskus (x)

Ilkka Oksala, Elinkeinoelämän keskusliitto EK (x)

Jorma Palola, KT Kuntatyönantajat (x)

Janne Makkula, Suomen Yrittäjät (x)

Pirjo Väänänen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry (x)

Patrizio Lainà, STTK ry (x)

Katarina Murto, Akava ry (x)

Hanna Tainio, Suomen Kuntaliitto (x)

Eija Koivuranta, SOSTE Suomen Sosiaali ja terveys ry (x)

Eero Löytömäki, Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry (x)

Sari Kokko, Vammaisfoorumi ry (x)

Sihteerit:

Milja Tiainen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Marko Leimio, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Susanna Rahkonen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Markus Kanerva, valtioneuvoston kanslia (x)

Tuomas Helminen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Laura Honkonen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Krista Ruuskanen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Viestintä:

Tuulia Nieminen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Asiantuntijat:

Tuija Korpela, Kansaneläkelaitos (x)

Jussi Tervola, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (x)

Paula Saikkonen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (x)

Asialista

klo 8:50 Teams-yhteyksien testaus

klo 9:00 Kokous

1. Kokouksen avaus ja ohjelma

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi.

Puheenjohtaja kertoi kokouksen ohjelmasta ja esitteli komitean kokous- ja työsuunnitelman vuodelle 2021.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (Liite 1)

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja liitteen mukaisesti.

3. Viimesijainen turva, perusturva ja asuminen (Liitteet 2 ja 3)

Asumisen jaoston puheenjohtaja Mikko Horko kertoi ensin kokonaisuuteen liittyvien käsitteiden määrittelyistä (kuten toimeentuloturva, perusturva, vähimmäisturva, sosiaalivakuutus ja sosiaaliavustus) sekä perusoikeuskynnöistä.

Tämän jälkeen Mikko Horko esitteli yhteenvedon jaostojen jäsenten näkemyksistä koskien viimesijaisen turvan, perusturvan ja asumisen ongelmakokonaisuutta. Teemoina nousivat esiin asumisen tukeminen asumistuilla ja toimeentulotuella, toimeentulotuki perusturvan täydentäjänä, toimeentulotuki perusturvan korvaajana ja byrokratialoukku.

4. KESKUSTELU I

Käytiin keskustelua viimesijaisen turvan, perusturvan ja asumisen ongelmakokonaisuudesta.

Todettiin, että asumisen hintaan vaikuttavat mm. alueelliset erot, kohtuuhintaisen asumisen mahdollisuudet kasvukeskuksissa sekä laajemminkin asuntopolitiikka ja asumista ja rakentamista koskeva lainsäädäntö ja päätöksenteko. Kokonaisuuteen vaikuttavat myös julkisen liikenteen hinta ja toimivuus.

Tuotiin esiin, että yleisen asumistuen ja toimeentulotuen asumismenojen korvaamisen yhdistämistä voitaisiin arvioida. Ongelmana on, että toimeentulotuen

asumisosa on parempitasoinen kuin yleinen asumistuki, mikä ohjaa toimeentulotuella. Yhdistämisessä nähtiin kuitenkin myös haasteita. Tuotiin esiin, että yleisessä asumistuessa ei enää oteta huomioon varallisuutta, mikä voi olla ongelma.

Yleisenä tavoitteena todettiin, että ihmisiä tulisi saada toimeentulotuelta perusturvalle. Tuotiin esiin, että tulisi arvioida perusturvaetuuksien yhtenäistämistä tulonsiirtojärjestelmän selkeyttämiseksi. Tuotiin esiin, että voitaisiin pohtia etuuksien ja tukien uudistamista yleistuen suuntaan toisaalta niille henkilöille, joita koskee työllistymistavoite, ja toisaalta niille henkilöille, joille ei ole kohtuullista asettaa työllistymistavoitetta. Tuotiin esiin, että perusturvan tason korotus voisi auttaa niihin tilanteisiin, joissa toimeentulotuki toimii perusturvan täydentäjänä.

Todettiin, että vaikka elämäntilanteet näyttäisivät päällisin puolin samanlaisilta, yksilöllisten tilanteiden erojen johdosta on tarvetta erilaiselle tuella, toimeentulotuen ohella vahvasti myös palveluille. Palvelut ovat erkaantuneet liiaksi taloudellisista etuuksista ja tuista. Kelan ja kuntien toiminnan suhdetta tulisi arvioida, samoin tarvittavien sosiaalihuollon ja muiden palvelujen tosiasiallista saatavuutta. Yhteistoimintaa on jo pyritty tehostamaan ja Kelasta lähetetään kunnille huoli-ilmoituksia toimeentulotukiasiakkaista. Tuotiin esiin, että toimeentulotuen myöntämiseen tulisi liittää tiettyjä ehdollisuuksia esim. sosiaalityön asettamina, vrt. Ruotsissa käytössä oleva malli.

Työkyvyttömiä työttömien selvitys osoitti, että työttömyysturvalle ohjautuu henkilöitä, joilla ei ole tosiasiallisesti kykyä täyttää työttömyysturvan edellytyksiä ja jotka siksi voivat siirtyä toimeentulotuella. Todettiin, että tätä tilannetta tulisi edelleen tarkastella sen pohtimiseksi, miten perusturvaetuuksia ja niihin kytkeytyviä palveluja voitaisiin kehittää kokonaisuutena, liittyen palvelujen ja etuuksien yhteensovittamisen ongelmakokonaisuuteen.

Tuotiin esiin, että nuorten toimeentulotuen saajien määrä on liian suuri ja siksi tulisi tarkastella nuorten toimeentuloturvaetuuksia kokonaisuutena, ml. työttömyysturvan alle 25-vuotiaita koskevat ehdot opintoihin hakeutumisesta ja odotusaika. Tästä on käynnistynyt TEM:n tilaama tutkimushanke. Tähän kokonaisuuteen vaikuttaa myös oppivelvollisuuden laajentaminen ja sen aiheuttamat muutokset. Tulisikin arvioida, miten sosiaaliturvajärjestelmän pitäisi toimia, kun tavoitteena on, että kaikki nuoret suorittavat toisen asteen tutkinnon.

Keskustelussa nostettiin esiin erilaisia ehdotuksia. Tuotiin esiin, että voitaisiin pohtia työmarkkinatuen odotusajan rajaamista alle 25-vuotiaisiin. Tuotiin esiin, että tulisi arvioida valtakunnallisia kriteerejä omaishoidontuen myöntämiseen. Tuotiin esiin, että sosiaalisen luottotuksen laajentaminen valtakunnallisesti voisi olla yksi ratkaisu luottotietojen menetyksen tilanteisiin ja myös muihin väliaikaisen rahantarpeen tilanteisiin velkaantumisen ehkäisemiseksi (esim. pikavippien tilalla). Tuotiin esiin, että hallintojaoston vastuulla oleva hakemisen ja maksamisen selkeyttäminen ja sujuvoittaminen voisi tuoda ratkaisuja etuuksien ja tukien katkostilanteisiin.

Todettiin, että olisi toivottavaa järjestää sosiaaliturvan byrokratian vähentämiseen tähtäävä kokeilu. Todettiin, että hallitusohjelmaan kirjattu negatiivisen tuloveron kokeilu kuuluu valtiovarainministeriölle. Asian etenemisestä päätettiin pyytää tietoa valtiovarainministeriöltä.

TAUKO

5. Tilastokatsaus: Perusturvan, asumistuen ja toimeentulotuen saajat

Tutkija Tuija Korpela Kansaneläkelaitoksesta kertoi perusturvan, asumistuen ja toimeentulotuen saajista sekä kyseisten etuuksien ja tukien päällekkäisyydestä tilastotarkastelujen perusteella.

6. Perusturvan taso ja päällekkäisyys toimeentulotuen kanssa

Tutkimuspäällikkö, tutkimus- ja arviointijaoston jäsen Jussi Tervola Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksesta kertoi perusturvan, asumistuen ja toimeentulotuen päällekkäisyyden historiasta, nykytilasta (myös elämäntilannekohtaisten esimerkkilaskelmien perusteella) ja pohtimistaan ratkaisuvaihtoehdoista päällekkäisyyden vähentämiseksi.

7. KESKUSTELU II

Keskustelussa nostettiin esiin viitebudjetit, perhemuodon ja huollettavien lasten vaikutus ja päällekkäisyyden historialliset syyt. Todettiin, että se, millaisena päällekkäisyyden ongelma nähdään, vaikuttaa mahdollisten ratkaisuvaihtoehtojen arviointiin. Keskustelussa nostettiin esiin ratkaisuvaihtoehtoina asumismenojen korvaamisen painotuksen siirtäminen toimeentulotuesta asumistukeen, toimeentulotuen muuntaminen vahvemmin osaksi sosiaalihuoltoa yksilöllistä tarveharkintaa ja myös tiettyä ehdollisuutta painottavaan suuntaan (esim. Ruotsin

mallin mukaisesti), perusturvaetuuksien korottaminen sekä perusturva- ja vähimmäisetuuksien yhdistäminen. Kaikissa vaihtoehdoissa todettiin olevan haasteita.

8. Seuraavan kokouksen aiheet

Puheenjohtaja kertoi seuraavan kokouksen aiheista.

Hallintojaoston puheenjohtaja Hannu Ijäs kertoi hallintojaoston työsuunnitelmasta koskien monimutkaisuuden selvittämistä. Työ jakaantuu aineellisen lainsäädännön osioon (sisältäen haku- ja maksuajankohdat, perhekäsitteet) ja toimeenpanon osioon (sisältäen digitalisaation).

9. Viestintäasiat: Yhteiskehittämisen pilotti

Erikoistutkija, asumisen jaoston jäsen Paula Saikkonen Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta kertoi Kansalaisuuden kuilut ja kuplat (BIBU) -hankkeessa kehitteillä olevasta yhteiskehittämisen pilotista, joka on käynnistynyt kansalaisten ryhmäkeskusteluilla. Ryhmäkeskusteluaineistosta tehdään analyysi. Myöhemmin käyttöön tulee muitakin metodeja.

10. Muut asiat

Komitean pysyvä asiantuntija Eveliina Pöyhönen kertoi hallitusohjelman mukaisesti asetetun toimeentulotukityöryhmän työn etenemisestä. Eveliina Pöyhönen kertoi myös, että sosiaalisen luototuksen kehittämisen on tarkoitus käynnistyä vuoden 2021 aikana.

Komitean kokous- ja työsuunnitelman osalta päätettiin edetä ehdotuksen mukaisesti.

Työ ja turva -seminaari on tiistaina 9.2. klo 13.00-14.45.

Viimesijainen turva, perusturva ja asuminen -seminaari on tiistaina 13.4.

11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti osallistujia aktiivisesta keskustelusta ja päätti kokouksen.

Liitteet

Liite 1 Pöytäkirjan luonnos

Liite 2 Viimesijainen turva, perusturva ja asuminen: Yhteenveto jaostoista

Liite 3 Viimesijainen turva, perusturva ja asuminen: Ongelmaraportin johdanto

Liite 4 Diaesitys

Liite 5 Sosiaaliturvakomitean jäsenmuutospäätös 25.11.2020